

Роксолана МАТВІЙЧУК
студентка факультету фінансів
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З.К.

ЗАЛУЧЕННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

В сучасних умовах активних інтеграційних та глобалізаційних процесів, розвитку міжнародної торгівлі, збільшенні частки міжнародних інвестицій необхідним є розвиток потужної, конкурентоспроможної ринкової економіки України. Це можливо лише за умови структурної перебудови, ефективного реформування всіх ланок економіки та фінансово-кредитної системи країни.

Для підвищення рентабельності підприємств необхідні заходи щодо переоснащення та модернізації устаткування, впровадження нових видів техніки та технологій виробництва, що потребує залучення додаткових запозичених коштів. Основним кредитором можуть стати комерційні банки. Але обсяги ресурсів комерційних банків є недостатніми для кредитування не те що економіки загалом, а й навіть її стратегічних галузей.

Збільшення ресурсної бази комерційних банків має відбутися через залучення тимчасово вільних коштів фізичних осіб (заощаджень), шляхом формування привабливих умов для довгострокових депозитів.

Оскільки на сьогодні спостерігається криза банківської системи, зниження рівня ліквідності та платоспроможності комерційних банків, скорочення їх кількості, то питання залучення на депозити коштів фізичних осіб набуває особливої актуальності.

Отже, головним фактором стимулювання економічного розвитку країни є забезпечення суб'єктів господарювання необхідними фінансовими ресурсами та збільшення обсягів грошової маси в обігу, а будь-які конфлікти в суспільстві супроводжуються зниженням довіри до банківської системи і як наслідок сприяють відтоку депозитів, що зменшує грошову масу в обігу та збільшує кошти поза банками [1].

За даними таблиці 1 можемо спостерігати структуру грошової маси в обігу. Найбільш негативна динаміка спостерігалася у 2014 році, коли гроші поза банківською системою становили 287 млрд. грн., що складало 30% до грошової маси, поступово ситуація покращувалася, та вже у 2017 році ці показники становили 307 млрд. грн., та відповідно 27,6% але і така частка є більшою ніж поточні зобов'язання усіх банківських установ.

Таблиця 1

Характеристика грошової маси в обігу

Основні показники	Грудень 2014	Грудень 2015	Грудень 2016	Вересень 2017
Грошова маса М3 (млрд. грн.)	957	994	1103	1208
Готівкові кошти в обігу поза банками (млрд. грн.)	287	283	314	334
Частка коштів поза банками до грошової маси (%)	30,0	28,4	28,5	27,6

Джерело: складено за даними [2, 3].

Таким чином, можна виокремити такі проблеми, що перешкоджають банкам залучати кошти фізичних осіб на депозити:

- 1) недостатній рівень заощаджень фізичних осіб, який є наслідком низьких доходів населення;
- 2) криза банківської системи України та банкрутство банків;
- 3) недовіра населення до банків та фінансово-кредитних установ;
- 4) низький рівень фінансової грамотності населення;
- 5) необізнаність та низька інформованість населення з приводу розміщення коштів на депозитах;
- 6) недосконала система функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та його дефіцит.

Розглянемо динаміку загального обсягу депозитів та їх валютну структуру за останні 5 років (рис. 1):

Рис. 1. Динаміка депозитного портфелю банків України за 2013-2017 рр. (млрд. дол.) [3]

Незважаючи на те, що у відсотковому співвідношенні валютна динаміка депозитного портфелю залишається стабільною з домінуванням національної валюти, графік демонструє, що протягом останніх чотирьох років частка депозитів в іноземній валюті суттєво скоротилася. Так, у до кризовому 2013 році ця частка становила 31.03 млрд. дол. США та відповідно 44% усіх депозитів, тоді як на початку поточного року цей показник становив лише 13.26 млрд. дол. США та 46%.

Таке скорочення можна пояснити зростанням інфляційних процесів та суттєвою девальвацією гривні. Протягом 2014-2015 рр. банківська система України втратила 17,7 млрд. дол. США депозитів в іноземній валюті, що ускладнює виконання банками своїх зобов'язань в іноземній валюті, призводить до зниження валютної складової ліквідності банківської системи. Відтак банки відчують брак іноземної валюти, та відтермінують видачу депозитів, або, як це відбулося із ПАТ «Платинум Банк» пропонують отримувати іноземні депозити у національній валюті [4].

Очевидно, що після негативних наслідків фінансової кризи депозитні портфелі банків поповнюються вкладками фізичних осіб, так як загальний обсяг депозитів зростає, а темпи зростання є додатними. Отже ринок депозитів дещо стабілізується.

Проте, необхідними все ж залишаються заходи щодо подолання проблем, які гальмують збільшення обсягів депозитів, а відтак і ресурсної бази комерційних банків. До шляхів вирішення цих проблем слід віднести:

➤ Підвищення фінансової грамотності населення, шляхом подальшої реалізації Програми підвищення фінансової грамотності населення, розроблення Стратегії з підвищення рівня фінансової грамотності населення України.

➤ Підняття рівня довіри населення до банківських установ, що варто здійснювати через стабілізацію курсу національної валюти, збільшення капіталу банків за рахунок зростання статутного фонду банку, безумовне і своєчасне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в межах законодавчо затвердженого ліміту.

➤ Розробка банками нових видів послуг, депозитних програм та продуктів для клієнтів;

➤ Вдосконалення законодавства щодо регулювання депозитної діяльності.

➤ Вжиття заходів щодо зменшення дефіциту Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, шляхом збільшення ресурсної бази Фонду.

➤ Розвиток страхового ринку, в тому числі недержавного пенсійного страхування.

Отже, ефективне функціонування ринку депозитів необхідне для забезпечення економічного зростання країни, нормального функціонування банківської системи України, регулювання грошової маси в країні, підвищення ліквідності та платоспроможності банків, виконання ними розрахунково-кредитних операцій та збільшення спектру банківських послуг.

Література:

1. Бартош О.М. Депозити фізичних осіб: проблеми сьогодення/ О.М. Бартош// Ефективна економіка – 2017. - №5 – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5599>

2. Грошово-кредитна та фінансова статистика // Офіційний сайт НБУ. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415

3. Грошово-кредитна статистика за вересень 2017 року статистика // Офіційний сайт НБУ. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=56820664

4. Динаміка депозитів у банках України станом на 01.01.2016 р.– Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://vashbankir.com/analytics-banking/dynamics-deposits.html?hl=uk>

5. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія/ О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф.. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОРМ Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.

Ірина МЕЛЬНИЧУК

*студентка навчально-наукового інституту інноваційних освітніх технологій
освітня програма «Банківська справа»*

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Стечишин Т. Б.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Необхідність прискорення процесу формування інвестиційних ресурсів у світовій економіці призвела до істотних змін у банківських системах зарубіжних країн. Основні тенденції цих явищ частково відобразились у посиленні концентрації, зростанні та універсалізації банків, загостренні конкурентної боротьби серед окремих груп фінансових посередників, що було спрямовано на пом'якшення або повне скасування обмежень у сфері інвестиційної діяльності. У країнах із ринковою